

**РИЗИКИ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ ТА ТРУДОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ В УМОВАХ
ПЕРЕФОРМУВАННЯ БІЗНЕС-ПРОЦЕСІВ ПІД ВПЛИВОМ КАРАНТИННИХ ЗАХОДІВ**

О.М. Проскурня, к.андидат технічних наук, доцент

А.Е.Ю. Передрій, асистент

Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»
м. Харків

В даний час відбуваються фундаментальні зрушення в тому, як ми розуміємо себе і свої зв'язки з місцевими та глобальними товариствами в світлі нових технологій, соціально-політичних реалій і глибоких економічних змін, які спричинені карантинном. Ми спостерігаємо зростання складності і взаємозв'язку соціально-технічних, соціально-екологічних та економічних проблем, де немає визначеності в шляхах та підходах для досягнення цілей сталого розвитку підприємств, особистості та економіки в цілому.

Таким чином актуальним є відображення соціальних та економічних проблем й ризиків, які впливають на нове реальне середовище, яке утворюється під час проходження карантину, для розвитку економіки, бізнесу, інфраструктури. Це може надати концептуальну основу для керівництва аналізом, вимірюванням і прийняттям рішень на підтримку досягнення цілей.

В нашій країні, як і в багатьох інших впроваджено роботу з дому. До введення карантину в Україні законодавчо не було розглянуто таку форму роботи. Роботодавці й працівники вступили в фазу непорозуміння, й питань з організації подальших дій та взаємодії з працівниками, які можуть й не можуть працювати віддалено [1]. Впровадження карантинних заходів влада прийняла ряд законодавчих документів для урегулювання питань, які пов'язані з такою формою праці й впровадження іншого робочого графіка [2, 3].

Однак не всі верстви працездатного населення захищені так як держслужбовці й працівники навчальних державних установ, і багато працівників залишилися без роботи або з мінімальною заробітною платою. Доходи у населення скорочуються й платіжна спроможність теж. Масштаб соціальних ризиків та проблем можна зрозуміти для таких груп населення, тому що більше ніж 47% в структурі доходів населення становить заробітна плата, прибуток від підприємницької діяльності - 22% і ще 2,6% - доходи від власності [4].

На наш погляд ситуація, яка зараз є в країні має дуальний характер. Він відображається як в питанні позитивних та негативних наслідків для населення країни так і в розвитку бізнесу й економіки в цілому. Якщо ми розглядаємо трудовий потенціал, то слід зазначити, що за оцінками Кабінету Міністрів України, з початку карантину в країну повернулися близько двох мільйонів трудових мігрантів. Вони втратили основне джерело грошових коштів й не можуть розраховувати на допомогу з безробіття. Особливо ця ситуація позначається на західному регіоні, де знаходиться до 70% всіх трудових мігрантів України. Залежною від трудової міграції є не тільки значна частина населення, а й українська економіка. Всесвітній банк прогнозує різке скорочення міжнародних грошових переказів в 2020 році через економічні наслідки коронавірусу. Для України, яка є регіональним лідером за кількістю отриманих грошових переказів (в 2019 році їх обсяг, за підрахунками Банку, склав \$ 16 млрд), це буде мати значні негативні наслідки [5]. Проте найбільший банк Приват 24, який працює з індивідуумами зазначає, що кількість інтернет-перекази з зарубіжжя збільшилась й досягла близько шістдесяти процентів. Таким чином клієнти збільшили свою обізнаність у використанні мобільних додатків та інтернет ресурсів.

В багатьох сферах бізнесу підприємства мають значні збитки й не мають стійкої можливості зберегти свої бізнес-процеси та виконувати свої обов'язки перед робітниками, за даними Advanter Group. Кількість таких підприємств через деякий час: два, три місяців простою можуть ліквідувати свою діяльність, особливо підприємства малого бізнесу з мінімальним запасом грошової стійкості.

Влада країни зараз впроваджує низку рішень, які можуть зменшити збитки виробників та бізнесменів. Але ці заходи, призначені для захисту виробників через карантинних ризиків, можуть погіршити становище споживачів, підвищивши ціни, тому що на внутрішньому ринку відбувається зниження конкуренції і обмеження поставок. Застосування карантинних заходів для підтримки виробників не завжди вигідна на соціальному рівні.

При цьому спостерігається переформування бізнес-процесів під впливом карантинних заходів. Насамперед, це розвиток продуктового ритейленгу та його логістики, де впововину збільшились продажі порівняно із минулими періодами. Представники сервісів доставки розробляють різні маркетингові пропозиції з залучення клієнтів різного масштабу від супермаркетів до індивідуумів. Також чимало продуктових бізнес-структур переформували свої послуги в он-лайн режимі через соціальні мережі та інтернет ресурси з власною доставкою для збереження й збільшення власної клієнттури. Характерно для нового сегмента покупців, що проявилася внаслідок пандемії, це аудиторія віком більш 50 років.

Таким чином з точки зору збереження кадрового потенціалу та стійкого розвитку підприємств, котрі мають змогу перепрофільовуватися, використання цифрових рішень з поєднанням розумінням та врахуванням індивідуальних обставин і особливостей.

При аналізі ситуацію, що склалася на українському ринку нами виділяється внутрішній ризик, як основний. До основних чинників внутрішнього ризику, які мають високу значимість в забезпеченні розвитку підприємств та кадрового потенціалу при переформуванні бізнес-процесів нами віднесено:

- рівень використання цифрових технологій;
- систему управління підприємства і ступінь її гнучкості;
- ступінь узгодженості інтересів робітників, фахівців, менеджерів і власників підприємства;
- ступінь гнучкості використання виробничих потужностей;
- систему швидкого маркетингу;
- систему підготовки і перепідготовки кадрів;
- структуру кадрів за рівнем опанування новітніх он-лайн технологій та швидкого реагування на постійні зміни зовнішнього середовища;
- фінансову стійкість;
- забезпеченість технічними ресурсами цифрових технологій;
- імідж підприємства.

Ці чинники є частково керованими, ступінь їх впливу можна зменшити, але вони мають взаємозв'язок між собою й взаємний вплив. Ці взаємодії необхідно досліджувати й прогнозувати для досягнення більшого ефекту. Вже зараз можна констатувати, що дуже важливими та впливовими чинниками є: рівень використання цифрових технологій; система управління підприємства і ступінь її гнучкості; структура кадрів за рівнем опанування новітніх он-лайн технологій та швидкого реагування на постійні зміни зовнішнього середовища. Постає необхідність об'єднувати в єдину робочу силу людей, машини, технології, що буде стрімко змінювати не тільки бізнес-моделі компаній, але і саму кадрову функцію. Зараз в кадровому потенціалі необхідно зосереджуватися на дизайн мисленні, формуванні такого досвіду працівників, який максимально відповідатиме стратегії бізнесу й очікуванням клієнтів, прийняття кадрових рішень за допомогою швидкого всебічного аналізу даних. У короткостроковій перспективі керівники з управління персоналом мають відповісти на питання про те, як організувати роботу так, щоб бізнес зміг скористатися всіма перевагами від спільної роботи людей, цифрових технологій. Нових інтернет середовищ.

Наша країна поки що не може забезпечити максимальну концентрацію як державних, так і приватних інвестиційних ресурсів і направити їх на капіталізацію соціальної системи, підтримку структурної перебудови економіки в контексті нового технологічного укладу і побудови умовно замкнутого, національного економічного кластера.

Аналіз ситуації в країні та ризиків розвитку підприємств та трудового потенціалу в умовах переформування бізнес-процесів під впливом карантинних заходів сприятиме більшій вірогідності виходу з кризи меншими збитками й визначення взаємного впливу чинників ризику дадуть змогу підвищити керованість ризику та результату.

Література:

1. А. Павлинська, К. Лотош. Трудові реалії в умовах карантину [Електронний ресурс] https://jurliga.ligazakon.net/analytics/194388_trudovye-realii-v-usloviyakh-karantina
2. Закон України Про внесення змін до деяких законодавчих актів України, спрямованих на запобігання виникненню і поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19) [Електронний ресурс] <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/530-IX>
3. Закон України Про внесення змін до деяких законодавчих актів України, спрямованих на забезпечення додаткових соціальних та економічних гарантій у зв'язку з поширенням коронавірусної хвороби (COVID-19) [Електронний ресурс] <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/540-20>
4. О. Куш. Безробіття і багатомільярдні збитки: Що робити Україні з наслідками коронавірусу [Електронний ресурс] <https://112.ua/mnenie/bezrabotica-i-mnogomilliardnye-ubytki-hto-delat-ukraine-s-posledstviyami-koronavirusa-530275.html>
5. Н. Ломоносова. Українські трудові мігранти в Європі: відпустити або залишити? [Електронний ресурс] <https://hromadske.ua/ru/posts/ukrainskie-trudovye-migranty-v-evrope-otpustit-ili-ostavit>
6. Чернишова Л.І. The problem of agricultural risk insurance in Ukraine (Проблеми страхування сільськогосподарських ризиків в Україні, англ.)/ Л.І. Чернишова, Г.М. Резник // Економіка: реалії часу. Науковий журнал – Одеса, ОНПУ, 2013. - №3(8). - С. 73-76
7. Особливості сучасного підходу до формування системи ризик – менеджменту бізнес – структур / О.О. Олейникова, К.С. Бевзенко // Економіка: реалії часу. Науковий журнал № 1(11) 2014 р. с.57- 63